

**ПРОЕКТ
„ГРАЖДАНСКО НАБЛЮДЕНИЕ В ПОЛИЦИЯТА”**

**НАЦИОНАЛЕН ТРИМЕСЕЧЕН ОБОБЩЕН ДОКЛАД ПО ПРОЕКТ
„ГРАЖДАНСКО НАБЛЮДЕНИЕ В ПОЛИЦИЯТА” ЗА ПЕРИОДА ЮНИ-
АВГУСТ 2007 Г.**

От наблюдаваните общо 14 показателя¹ по проекта, седем трайно не се спазват. Те са свързани с нормативните изисквания по отношение на организацията и управлението на помещенията в РПУ, осигуряването на медицинска и правна помощ на задържаните за 24 часа лица и осигуряване на преводач при задържане на чужденци. Има частичен напредък по четири от показателите. Това са водене на документацията по задържане, предоставяне на храна на задържаните, хигиена и състояние на местата за задържане. По три от показателите е регистрирана положителна промяна, която може да бъде отдадена на работата по проекта. Подобрена е информираността на задържаните за правата им, както и отношението към тях от страна на полицейските служители. Сигналите за злоупотреба със сила значително са намалели.

В сравнение с първата фаза през 2006 г., когато проектът обхваща само София се наблюдава тенденция на намаляване на сигналите за злоупотреба с физическа сила, частично подобряване на хигиената в местата за настаняване на задържани лица и частично подобряване на материалната база в РПУ в резултат на протичащите ремонти. Неразрешени остават проблемите, свързани с предоставянето на медицинска и правна помощ, провеждането на разпити в нерегламентирани помещения, както и необоснованите поправки в документацията по задържане.

Като особено важен нов проблем се очертава липсата на специална подготовка, отделни помещения и технически средства за работа със заразболни задържани лица, лица в абстинентно състояние и психично болни лица. Това създава сериозен риск от разпространение на заразни болести в РПУ, който еднакво засяга останалите задържани лица и служителите на полицията.

В курортните центрове нараства проблемът с липсата на механизъм и бюджетни средства за осигуряване на преводачи в случаите на задържане на чужденци. Налага се често ползването на езици, различни от стандартно използваните от туроператорите и учителите, като румънски и финландски. Това означава, че в средносрочен план МВР няма да може да продължава да разчита на екскурзоводи и учители за извършването на преводи и е необходимо да се намери трайно нормативно решение на проблема.

¹ Виж Приложение 1 за детайлно описание на критериите.

Обобщение

Като характерни проблеми за всички градове се очертават осигуряването на медицинска помощ и преводач на задържаните лица, лошото материално състояние на РПУ и използването на кабинетите на оперативните служители и други общи помещения за разпит. В София помещения за водене на разпит има само в три РПУ – 3-о, 6-о и 9-о РПУ. На територията на ОДП – Бургас има единствено в РПУ – Несебър, а в Пловдив – само в 1-о РПУ.

Общ проблем съществува и при осигуряването на дежурен адвокат на задържаните лица поради лошата координация между адвокатските съвети и РПУ, както и поради логистични проблеми. Поради противоречието между ЗПП и Инструкция № Из-2451/29.12.2006 г. гражданските наблюдатели констатирали различни практики за предоставяне на правна помощ на задържаните лица в РПУ, които невинаги водят до реализирането на това право. Документирани са случаи, в които задържаните лица не са информирани за правото им на безплатна правна помощ по ЗПП. За отчетния период е регистриран само един случай, в който е осигурен дежурен адвокат. Достъпът до правна помощ е затруднен и поради наличието на логистични пречки, като лимит на изходящите телефонни обаждания в РПУ, и липсата на специализирани помещения за срещи с адвокат.

Регистрирано е подобрене по отношение на воденето на документацията в РПУ в провинцията, но като траен проблем се очертава нанасянето на необосновани корекции в книгите и документите по задържане в София и в Пловдив.

Въпреки че в рамките на трите месеца, в които се осъществява проектът, няма констатиран случай на отказ на медицинска помощ за задържано лице, осигуряването на медицинска помощ извън случаите на спешност продължава да бъде сериозен проблем. Предоставянето на медицинска помощ се реализира главно чрез централите за спешна и неотложна медицинска помощ. Регистрирани са и случаи, в които личните лекари на полицейските служители преглеждат задържаните на доброволни начала.

Сериозен здравен риск представлява задържането на заразени или наркозависими лица. Поради липсата на отделни помещения те биват настанявани в общите клетки с другите задържани, което излага не само тяхното здраве на риск, но и това на полицейските служители, които нямат необходимите предпазни средства. Положително развитие по отношение на предоставянето на медицинска помощ е създаването на работна група към Национална служба „Полиция“, която има за цел да подготви промени в нормативната уредба по отношение на предоставянето на медицинска помощ на задържаните лица в РПУ.

От констатациите на наблюдателите става ясно, че когато бъде задържано чуждестранно лице, полицейските служители разчитат главно на туроператорските фирми. Поради голямата натовареност през летния сезон туроператорските фирми често отказват да съдействат, което води до забавяне и пречки при осигуряването на

преводаческа помощ. Това нарушение поставя въпроса за регламентиране на ясен механизъм за това как става назначаването на преводач в случаите, когато задържаните не разбират български език, и как се извършва заплащането му.

В повечето случаи отношението на полицейските служители към задържаните лица се определя предимно като професионално и любезно.

В хода на наблюдението от общо 291 посещения в РПУ на територията на ОДП Варна и Бургас и градовете София, Пловдив и Плевен са регистрирани само два сигнала за злоупотреба със сила от страна на полицейски служител. По единия сигнал след проверка става ясно, че няма неправомерна употреба на сила. По другия все още се очаква информация от СДП.

С много малки изключения гражданските наблюдатели констатират лоша материална база в РПУ, която не отговаря на нормативните изисквания. На територията на ОДП – Варна и Бургас, и в градовете София, Пловдив и Плевен почти няма РПУ, в което да са налични всички изискуеми според инструкцията обслужващи помещения. Обикновено едно и също обслужващо помещение се използва за различни цели – свиждане и срещи с адвокат, разпити, прием и обработка на документация. Много често в РПУ, където има обособени обслужващи помещения, те не отговарят на нормативните изисквания за специално оборудване. Освен че се създават предпоставки за нарушаване на правата на задържаните лица, лошите материални условия представляват и пречка пред нормалното изпълнение на задълженията на полицаите. Липсват и основни средства за извършване на тяхната дейност - като офис материали и техника.

Благодарение на констатациите по проекта и докладите, които всеки месец се изпращат до началниците на ОДП, само за три месеца се забелязва положително развитие в няколко от наблюдаваните от доброволците области – предоставяне на храна на задържаните лица, воденето на документи и регистри и хигиена в РПУ. Въпреки че предоставянето на храна на задържаните лица е регламентирано в Инструкция №Із-2451/29.12.2006 г., полицейските служители започнаха да спазват тази практика в резултат на констатациите на гражданските наблюдатели по места. Както и в София през 2006 г., гражданското наблюдение се оказва ефективен инструмент за постигане на промяна в тази област.

В градовете Пловдив и Бургас в началото на проекта във всички РПУ на гражданските наблюдатели е разяснено, че храна на задържаните лица се закупува само чрез лични средства или от роднини и близки. В отговор на направените констатации от гражданските наблюдатели е създадена необходимата организация за осигуряването на храна на задържаните лица в съответствие с чл. 43 от Инструкция №Із-2451/29.12.2006 г. Проблемът за липсата на механизъм за осигуряване храна на задържаните лица остава нерешен единствено в Плевен. Въпреки докладите, изпратени до директора на ОДП – Плевен, до момента няма конкретно предприети мерки в отговор на констатациите на гражданските наблюдатели.

При провеждането на първите посещения в РПУ през юни 2007 г. наблюдателите констатираха, че регистрите по задържането не се водят регулярно и има неточности между заповедите за задържане и отразената информация в останалите регистри. Благодарение на регулярните доклади с констатации, изпращани до началниците на ОДП, към месец август 2007 наблюдателите отбелязват в докладите си, че всички документи и регистри се водят коректно и регулярно с изключение на практиката за нанасяне на поправки, без да се обозначава кой и защо ги извършва.

В резултат на констатациите по проекта помещенията за задържане в РПУ на територията на ОДП – Бургас, Варна и Пловдив, са по-добре хигиенизирани в края на тримесечието в сравнение с наблюдаваното при старта на проекта през юни.

I. Представяне на проект „Гражданско наблюдение в полицията”

Проект „Гражданско наблюдение в полицията” се осъществява от Институт „Отворено общество” – София, по одобрена от Генерална дирекция „Полиция” методология и цели изграждане на доверие между полицията и местната общност и осигуряване на прозрачност на полицейската институция. В основата си практиката на гражданско наблюдение се изразява във възможността граждани да посещават местата за задържане в РПУ без предварително предупреждение. Проектът се реализира в градовете София, Пловдив, Варна, Бургас и Плевен.

Гражданските наблюдатели са доброволци, които са преминали през селекция и обучение в метода на гражданско наблюдение. Екипи от граждански наблюдатели осъществяват наблюдение в РПУ въз основа на предварително одобрен график, информация за който имат само участниците в проекта. Доброволците осъществяват наблюдение върху местата за задържане, говорят със задържаните (които са съгласни) за условията за задържането им, наблюдават общото отношение на съответното звено към гражданите. В комуникацията си с полицейските служители доброволците могат да обсъждат проблемите на отношенията граждани-полиция, да предлагат способи за подобряване на сътрудничеството. Въз основа на осъществените наблюдения доброволците попълват екипни доклади. Екипните доклади отразяват факти, констатирани по време на наблюдението.

Ежемесечно се изготвят обобщени доклади, като копие от тях се предава на директора на съответната Областна дирекция „Полиция” и на гражданските наблюдатели. На всеки три месеца се изготвят тримесечни аналитични доклади, които освен на ОДП се предават и на други заинтересовани страни и се популяризират сред обществеността.

II. Статистика за осъществени наблюдения за периода юни-август 2007 г.

В рамките на периода юни-август 2007 г. са извършени **общо 291 посещения в 41 РПУ на територията на градовете София, Пловдив и Плевен и областна дирекция „Полиция” във Варна и Бургас².**

² Виж Приложение 2 за по-подробна информация по отношение на извършените наблюдения.

Реализираните наблюдения през отчетния период са направени в различно време, като 223 посещения са в интервала 7.00 и 19.00 часа и 68 - в интервала 19.00 и 7.00 часа. Броят на посещенията през работните дни е 234, а през почивните дни е 57.

За периода от три месеца са проведени интервюта с общо 116 задържани лица.

Посещенията са извършвани без предварително уведомяване на ръководството и служителите на РПУ, в различно време и от различни екипи граждански наблюдатели съгласно методологията на проекта и правилата за извършване на гражданските наблюдения.

III. Констатации на гражданските наблюдатели. Проблемни области

1. Достъп до правна помощ

По време на своите посещения гражданските наблюдатели документират как се осъществява достъпът на задържаните лица до адвокатска помощ. Те провеждат интервюта със задържаните, за да установят дали те са били уведомени за правото им на служебен или договорен защитник, проучват регистрите и разговарят с полицейските служители, за да установят какви процедури се използват за назначаване на адвокат.

Констатациите на гражданските наблюдатели по отношение предоставянето на правна помощ на задържаните лица могат да бъдат обобщени в пет групи:

Ø Наличие на различни практики по отношение на предоставянето на правна помощ в РПУ

От проведените посещения в рамките на тримесечния период юни-август 2007 г. става ясно, че няма единна процедура за предоставяне на правна помощ на задържаните за 24 часа лица. В РПУ на територията на Варна, Плевен и Бургас например задържаните лица имат **достъп до списъка с имената и координатите на дежурните адвокати**, докато в Пловдив няма такава практика. В РПУ в София гражданските наблюдатели констатираха, че не навсякъде има такъв списък.

Няма унифицирана процедура за това **къде се съхраняват списъците с дежурните адвокати**. В РПУ в Плевен и Пловдив списъкът е при дежурния полицейски служител, докато във всички РПУ в Бургас е закачен на видно място до помещенията за задържане.

На базата на предоставените екипни доклади се констатираха и различия по отношение на това **с кого се осъществява контакт, за да бъде заявена нуждата от правна помощ**. В РПУ във Варна полицейският служител звъни на адвокатския съвет към адвокатската колегия, а в РПУ в Плевен, Бургас и Пловдив – на избрания от задържаното лице адвокат.

Различни са практиките и относно това **кой осъществява контакта със съответния адвокатски съвет или дежурен адвокат** и заявява нуждата от правна помощ за задържано лице. При посещенията си в РПУ във Варна и Пловдив гражданските наблюдатели констатираха, че полицейският служител е този, който заявява нуждата от правна помощ, докато в Плевен и Бургас полицейският служител

само осъществява контакта и предоставя на задържаното лице възможност да разговаря със защитника.

В София гражданските наблюдатели констатират, че не всички дежурни офицери са наясно с конкретните стъпки, които трябва да се предприемат, за да може задържаното лице да се възползва от законово гарантираното му право на адвокатска защита.

Ø Неинформиране на задържаните лица за правото им на служебен защитник

В РПУ в София и Пловдив са проведени интервюта със задържани лица, които в декларацията за запознаване с правата са се подписали, че са информирани за правото си на адвокатска защита. Въпреки това по време на интервю гражданските наблюдатели констатират, че на тях **не им се разяснява устно възможността за получаване на правна помощ от адвокат, която е безплатна за тях**. Това води до пречки при реализиране на правото на защита, тъй като не всички задържани лица са наясно с тази правна възможност.

В 1-о РПУ в Пловдив при посещение от екип на граждански наблюдатели на 14.08.07 в 17.40 е проведено интервю със задържано лице³. Задържаният е споделил, че не е уведомен от полицейските служители, че има право на безплатна правна помощ, ако не може да си позволи собствен адвокат. При прегледа на декларацията на задържания гражданските наблюдатели констатират, че той желае и дежурен адвокат, и договорен адвокат (т. 1 и 2 от декларацията). До момента на провеждане на интервюта от гражданските наблюдатели в 18.05 часа полицейските служители не са съдействали на задържаното лице нито за осигуряването на връзка с договорен адвокат, нито е заявен дежурен адвокат в адвокатския съвет.

В останалите РПУ в градовете Варна, Плевен и Бургас всички интервюирани са уведомени за правото на адвокатска защита, както и за възможността да ползват правна помощ от момента на задържането. Обикновено полицейският служител, който изготвя документите по задържането, уведомява задържаното лице за правото му на правна помощ.

Ø Липса на информация за посещенията на адвокат в регистрите по задържане в РПУ

В РПУ на територията на Пловдив, София и Плевен за тримесечния период от реализирането на проекта **не е регистриран случай на среща или на разговор между дежурен адвокат и задържано лице**. Във Варна е регистриран само един случай, в който е осигурена защита чрез дежурен адвокат. В София за проведените 48 наблюдения не е регистрирано нито едно посещение и на договорен адвокат.

Установяването на тези обстоятелства се затруднява допълнително от факта, че полицаите не отбелязват в регистрите по задържане кога е извикан адвокат, кога се е явил в РПУ, дежурен или договорен адвокат е пожелало лицето и т. н. Така няма

³ Институт «Отворено общество» - София ще предостави в отделен документ на Генерална дирекция «Полиция» номера на заповедта за задържане за извършване на проверка на случая.

възможност да се констатира дали полицейският служител се е свързал с адвокат и дали той е отказал да се яви в РПУ по някаква причина.

В РПУ в Пловдив са регистрирани случаи, в които задържаното лице е поискало договорен адвокат, но отново никъде не е регистрирано, че той е посетил съответното РПУ. При разговор с полицейски служители става ясно, че някои от адвокатите отказват да идват, тъй като задържаният има предишни финансови задължения, които не е изплатил.

Констатирани са случаи, в които независимо от това, че лице е поискало адвокат, до момента на посещение на екип от наблюдатели и при разговор с него такъв не е бил извикан (1-о РПУ в Пловдив на 14.08.07 в 17.40 часа).

След проведени интервюта с полицейските служители в РПУ – Малко Търново, област Бургас, доброволците са установили, че в РПУ имат проблем с осигуряването на дежурни адвокати. Това се дължи на факта, че в града има малко адвокати и се ползват услугите на адвокати от Бургас, които невинаги се отзовават.

Ø Лимит на телефонните обаждания в РПУ

В посетените РПУ в София, Бургас и Пловдив **има определени лимити на изходящите телефонни разговори**. Често тези ограничения възпрепятстват свързването както с адвокати, така и с роднини на задържаните лица. Не са изключения случаите, когато се използват личните мобилни телефони на задържаните лица или на полицейски служители. Показателни в това отношение са разговори с полицейски служители в РПУ във Варна, които споделят, че дежурните адвокати често отказват или не отговарят на телефонното позвъняване. Това налага да се търси друг адвокат от списъка, което от своя страна води до забавяне, натоварване с телефонни разговори, а нерядко, докато това продължава, настъпват и обстоятелства за освобождаване на задържаното лице.

Ø Липса на обособени помещения за свиждания и срещи с адвокат

Констатациите на гражданските наблюдатели сочат, че наличието на обособени помещения за провеждането на конфиденциални срещи между адвокат и задържан е по-скоро изключение, отколкото правило. Констатирани са случаи, в които свижданията се провеждат в самото фоайе на РПУ, откъдето минават всички полицейски служители и външни лица. Всичко това създава предпоставки за нарушаване на тайната на кореспонденцията между адвокат и клиент и поставя под съмнение ефективността на предоставяната правна помощ. Въпросът за липсата на обособени помещения за свиждане и срещи с адвокат ще бъде разгледан по-подробно в част „*Организация и управление на помещенията*”.

Всички тези констатирани проблеми водят до извода, че все още липсва работещ механизъм за предоставяне на правна помощ на задържаните лица. Това води до нарушение на член 6, точка 3 от Европейската конвенция за защита на правата на човека и основните свободи, която регламентира, че „*Всяко лице, обвинено в криминално престъпление, има в частност следните права... да се защитава лично или*

да ползва адвокат по свой избор; ако не разполага със средства за заплащане на адвокат, да му бъде предоставена безплатно служебна защита, когато го изискват интересите на правосъдието”. Ненавременното осигуряване или неосигуряването на адвокатска защита води до нарушение и на чл. 30 (4) от Конституцията на Република България: „Всеки има право на адвокатска защита от момента на задържането му или на привличането му като обвиняем” и на чл. 28 (1) от Закона за Министерството на вътрешните работи, съгласно който „от момента на задържането си лицето има право на защитник”.

Дори и след приемането през 2005 г. на Закона за правната помощ (ЗЗП), който детайлно урежда правото на защита, практическото му приложение в частта, която се отнася за 24-часовото задържане, остава проблематично. Член 30 от Закона за правната помощ гласи: „(1) Искането за определяне на дежурен адвокат в случаите по чл. 28, ал. 1 се прави от органа, ръководещ процесуалните действия, до адвокатския съвет писмено или по телефона не по-късно от три часа преди определения за съответното производство час”. (2) Органът по чл. 25, ал. 1 незабавно след задържането разяснява на задържания правото на дежурен адвокат и уведомява адвокатския съвет за необходимостта от назначаване на адвокатска защита. Избраният от списъка адвокат веднага пристъпва към изпълнение на задълженията си по правната помощ.”

Една от причините за неефективното предоставяне на правна помощ е съществуващото противоречие между ЗЗП и Инstrukция № Из-2451/29.12.2006 г. за реда за действие на полицейските органи при задържане на лица в структурните звена на МВР, за оборудването на местата за настаняване на задържани лица и реда в тях. Според ЗЗП полицейският служител е този, който трябва да осъществи контакт с местния адвокатски съвет, за да бъде назначен дежурен адвокат, а не задържаното лице, както регламентира инструкцията. ЗЗП изисква полицейският служител да се свърже с адвокатския съвет, а не директно с дежурния адвокат от списъка. Инstrukция № Из-2451/29.12.2006 г. регламентира в чл. 14, т. 6, че „на явно място в местата за настаняване на задържани лица се поставя списък на служебните адвокати и телефонните им номера, както и телефони на Националното бюро за правна помощ, представител на адвокатския съвет или друго лице, което отговаря за определяне на адвокат”, докато ЗЗП в чл. 30 по-скоро предполага списъкът с дежурните адвокати да се съхранява от дежурния полицейски служител или дознател, тъй като „искането за определяне на дежурен адвокат в случаите по чл. 28, ал. 1 се прави от органа, ръководещ процесуалните действия”.

Според гражданските наблюдатели в София нарушаването на правото на правна помощ се дължи както на недостатъчно познаване на нормативната база от страна на полицейските служители, така и на лоша координация с адвокатските съвети по места, които отговарят за създаването на организация за предоставяне на правна помощ.

В отговор на констатираните нарушения от ОДП – Пловдив, се прави проверка, но все още няма информация за това какви мерки са предприети. Във връзка с нарушените права на задържаното лице в 1-о РПУ е изпратен сигнал на 18.09.2007 г. В обратната връзка от ОДП – Пловдив, получена на 26.09.2007 г. обаче, няма

информация за съответния случай. Във Варна при някои от проведените разговори с полицейски служители се отбелязва, че проблемът за предоставяне на правна помощ на задържаните лица е бил много актуален преди, но от известно време проблемите от това естество са по-малко.

2. Достъп до медицинска помощ

На базата на проведените наблюдения на територията на петте града, в които се реализира проектът, може да се заключи, че **задържаните лица са уведомени за правото си на медицинска помощ** и в случаите, когато се нуждаят от медицинска помощ, такава се предоставя. Не е констатиран случай на отказана медицинска помощ на задържано лице.

Констатираните проблеми от гражданските наблюдатели по отношение предоставянето на медицинска помощ на задържаните лица могат да бъдат обобщени в две групи:

Ø Наличие на различни практики по отношение на предоставянето на медицинска помощ в РПУ

Във всички РПУ в петте града, където се реализира проектът, **осигуряването на медицинска помощ става чрез центровете за спешна и неотложна медицинска помощ**. Във Варна например при нужда линейка на Центъра за спешна помощ посещава съответното РПУ, извършва се медицински преглед и се оказва необходимата помощ на задържаното лице. Задържани лица с физически травми, както и такива в кризисно здравословно състояние (напр. стомашни, бъбречни кризи) се конвоират от полицейските служители до спешния център на МБАЛ „Св. Анна“, където се посещава специализиран кабинет (ортопедичен, травматологичен и др.). След медицинската интервенция полицейските служители конвоират лицето обратно до съответното РПУ.

В РПУ в Бургас процедурата по предоставяне на медицинска помощ е подобна. Всички РПУ използват услугите на медицинските работници от Центъра за спешна медицинска помощ – Бургас, в който има обособен кабинет за преглед на задържани лица. В случай че лицето е с влошено здравословно състояние, в РПУ се вика Спешна помощ и лекарят преценява дали лицето ще бъде прието в болница по спешност. Когато задържаното лице е във видимо добро състояние, двама полицейски служители го конвоират до Центъра за спешна медицинска помощ, присъстват на прегледа и след това го конвоират обратно до полицейското управление.

При извършените наблюдения от гражданските наблюдатели в РПУ на територията на област Бургас е установено, че осигуряването на медицинска помощ на задържаните лица се осъществява **от личните лекари на полицейските служители на доброволни начала**. В РПУ – Средец, личните лекари отказват да извършват медицински преглед на задържаните лица и се налага тяхното конвоиране до Центъра за спешна медицинска помощ в Бургас, което невинаги се осъществява.

Сериозен е проблемът, когато става въпрос за неотложна помощ, т.е. извън случаите на спешна медицинска помощ. Лекарите от центровете за спешна и неотложна медицинска помощ в Бургас, Варна и Плевен са принудени да обслужват

задържаните на доброволни начала, ако те не са в списъка на общопрактикуващите лекари.

Липсва подзаконова регламентация, която да урежда въпросите за това кой лекар трябва да бъде потърсен и кой следва да заплати прегледа извън случаите на спешност. Поради това няма и унифицирана практика за предоставяне на медицинска помощ на задържаните в РПУ.

Осигуряването на спешна помощ на задържаните лице е уредено в съществуващата законова база. Проблем съществува при неотложните и хроничните медицински проблеми, които не са спешни, но изискват постоянна медицинска грижа или поне консултация. Такива примери са инсулиново зависими диабетици, сърдечноболни и пр. В тези случаи е необходимо да се определи минимален пакет от медицински дейности – консултация, конкретни манипулации и др., за който да бъде сключен договор със съответния общопрактикуващ лекар в близост до мястото на задържане. Това се налага поради факта, че не е възможно да се осигури такава помощ от съществуващите медицински служби на МВР в страната, които не са равномерно разположени и нямат ресурс за осигуряване на такава грижа. Проблемът е решим, при положение че се определи кой ще плаща за този „пакет за неотложност”.

По-особен проблем представляват лицата в състояние на невменяемост поради психично разстройство. Налице са всички основания за процедура за освидетелстване. Тя е описана подробно в главата “Психично здраве” към Закона за здравето и включва искане за консултация от лекар психиатър или неспециалист, ако първото е невъзможно. Отново тези лица трябва да бъдат настанявани отделно от другите.

В рамките на проекта е регистрирано положително развитие по отношение на предоставянето на медицинска помощ. Към Национална служба „Полиция” е създадена работна група, която има за цел да подготви промени в нормативната уредба по отношение на предоставянето на медицинска помощ на задържаните лица в РПУ. Работната група провежда консултации с БЛС, НЗОК и други заинтересовани институции.

Ø Липса на отделни помещения за задържане на наркозависими, изпаднали в абстиненция или заразноболни

В РПУ на територията на София се срещат случаи, когато поради **липса на отделни помещения за задържане наркозависими, изпаднали в абстиненция или заразноболни се настаняват в едно помещение с останалите задържани**. По време на посещение във 2-о РПУ в София през юни 2007 г. е установено, че лице, болно от хепатит, е настанено в едно помещение с останалите задържани. От интервютата на доброволците с полицейски служители може да се заключи, че такъв проблем възниква и в РПУ в Плевен.

Липсата на отделни помещения за задържане наркозависими, изпаднали в абстиненция или заразноболни нарушава член 24, точка 4 от Инструкция № Из-2451/

29.12.2006 г., в който се казва: „Изнаднали в криза, психично болни, заразноболни, буйстващи, рецидивисти и лица, за които има данни, че са извършители на тежко престъпление, се настаняват отделно от други задържани лица.”

НАСТАНЯВАНЕТО НА ЗАРАЗНОБОЛНИ В ОБЩИТЕ ПОМЕЩЕНИЯ ЗА ЗАДЪРЖАНЕ ЗАСТРАШАВА ЖИВОТА И ЗДРАВЕТО НА ОСТАНАЛИТЕ ЗАДЪРЖАНИ. КАТО ЧАСТ ОТ СПЕЦИФИКАТА НА РАБОТАТА НА НЯКОИ ПОЛИЦАИ СЕ НАЛАГА ДА РАБОТЯТ С ЛИЦА, ПРИНОСИТЕЛИ НА ЗАРАЗНИ БОЛЕСТИ - КАТО НАПРИМЕР ХЕПАТИТ. В НИТО ЕДНО ОТ ПОЛИЦЕЙСКИТЕ УПРАВЛЕНИЯ В СОФИЯ И ПЛЕВЕН НЯМА ЛИЧНИ ПРЕДПАЗНИ СРЕДСТВА – МЕДИЦИНСКИ РЪКАВИЦИ И/ИЛИ МЕДИЦИНСКИ МАСКИ, КОИТО ДА СА НА РАЗПОЛОЖЕНИЕ НА СЛУЖИТЕЛИТЕ. ТОВА ИЗЛАГА ЗДРАВЕТО НА ПОЛИЦЕЙСКИТЕ СЛУЖИТЕЛИ НА РЕАЛНА ОПАСНОСТ.

Констатациите на гражданските наблюдатели водят до извода, че съществуват сериозни рискове за разпространяване на заразни болести, включително и сред полицейските служители. Необходимо е спешно определяне на процедури и отделянето на допълнителни помещения, както и повишаване на професионалната подготовка на полицаите за работа със задържани, които представляват определен здравен риск. Служителите в РПУ трябва да имат съответната подготовка да разпознават подобни проблеми, както и да имат възможност да се предпазват.

3 . Осигуряване на храна на задържаните лица

На задържаните лица се осигурява храна в общоприетото време в РПУ във Варна, София и Пловдив.

В РПУ в София и Варна храната за задържаните се осигурява от бюджета на РПУ. Във Варна домакините на РПУ ежемесечно получават средства, предназначени за закупуването на храна на задържани лица. Полицейските служители закупуват храна за задържаните лица от магазин и я предоставят на задържания. Въпреки това често задържаните лица предпочитат храната да бъде закупена с лични средства, тъй като предвидените **бюджетни средства за храна са крайно недостатъчни**. Още по-често срещана е практиката по молба на задържаното лице близки или роднини да осигуряват храната по време на престоя в РПУ.

В София в резултат на проекта през 2006 г. бе създадена организация за осигуряване на храна на задържаните лица и на всички се предлага полагаемият им се пакет суха храна и бутилка минерална вода. В общия случай домакинът на управлението води вътрешна отчетност на раздадените пакети храна и задържаните лица се подписват в специални протоколи. Отново и в София не са рядкост случаите, когато задържано лице отказва предложена му храна. Тогава то отново се подписва, че не желае да се възползва от предоставения му пакет.

В Пловдив в началото на проекта във всички РПУ на гражданските наблюдатели е разяснено, че храна на задържаните лица се закупува само чрез лични средства

или от роднини и близки. При малолетни и непълнолетни задържани лица храната се носи от родителите. Ако те нямат такива, се закупува с лични средства на полицейските служители. В отговор на направените констатации от гражданските наблюдатели със заповед на министъра на вътрешните работи до началниците на РПУ **е създадена необходимата организация за осигуряването на храна на задържаните лица** в съответствие с чл. 43 от Инструкция № Из-2451/29.12.2006 г.. От 01.08.2007 г. във всички шест РПУ към ОДП – Пловдив, се осигурява храна на задържаните лица.

Констатирани са проблеми по отношение предоставянето на храна на задържаните лица в РПУ в Плевен и Бургас. На територията на 1-о и 2-о РПУ в Плевен единствената възможност на задържаните лица да получат храна и вода е **чрез посещение от близки или роднини.** На малолетните и непълнолетните във 2-о РПУ се закупува храна от служител от Детска педагогическа стая (ДПС) в рамките на определен лимит, след което средствата се възстановяват.

Във всички РПУ на територията на Бургас и област Бургас **има отпуснати средства от бюджета на РПУ, но те се използват, в случай че задържаното лице не разполага с лични средства, не желае храната, която посетителят му е донесъл, или няма посетител.** В някои случаи, когато няма средства от бюджета, полицейските служители закупуват храна с лични средства.

Тези начини за осигуряване на храна на задържаните лица нарушават *чл. 43* от Инструкция № Из-2451/29.12.2006 г., в който е записано, че *„на всяко задържано лице се осигурява храна в общоприетото време за закуска, обяд и вечеря съгласно правилника за вътрешния ред в помещенията за задържане и съгласно методика, указваща реда на зачисляване и отчисляване за хранене на задържани и конвоирани от служители на МВР лица на основания, предвидени в ЗМВР и НПК”.*

Според гражданските наблюдатели нарушаването на нормативната база, регламентираща предоставянето на храна на задържаните лица, се дължи на недобро познаване на тази практика и на подзаконовите разпоредби от страна на полицейските служители.

След запознаване на директора на ОДП – Бургас, с констатациите на гражданските наблюдатели е изготвено разпореждане до началниците на РПУ относно създаването на организация за осигуряване храна на задържаните в съответствие с *чл. 43* от Инструкция № Из-2451/29.12.2006 г.

Проблемът за липсата на механизъм за осигуряване храна на задържаните лица в Плевен е отразен в трите обобщени месечни доклада, изпратени до директора на ОДП – Плевен, но до момента няма конкретно предприети мерки в отговор на констатациите на гражданските наблюдатели.

Все по-често гражданските наблюдатели регистрират случаи, когато **задържаните лица отказват храната, осигурена в РПУ.** Това се дължи на факта, че предвидените бюджетни средства са твърде малко и се прави компромис с качеството и

количеството на предлаганата храна в РПУ. Това налага нуждата от преразглеждане на средствата, отпускани за храна в РПУ.

4. Осигуряване на преводач на задържаните чуждестранни лица

В хода на наблюденията за тримесечието, които съвпаднаха с летния сезон във Варна и Бургас, гражданските наблюдатели констатират **проблем, особено актуален за туристическите градове и курортните комплекси – осигуряването на преводач.** Полицейските служители споделят, че тъй като не разполагат с преводачи в РПУ, търсят помощта на туроператори. Туроператорите обаче често отказват да извършват преводачески услуги в РПУ. Това се дължи на минималното заплащане и голямата им ангажираност през активния туристически сезон. Предвид притока на румънски туристи във Варна все по-актуален става проблемът с намирането на преводач, лицензиран за извършване на преводи от румънски език. На територията на ОДП – Бургас, практиката за осигуряване на преводач е същата. В РПУ разполагат със списък на туроператорски фирми и се обръщат към тях за съдействие независимо дали задържаният е в България с туроператор или не.

Тези практики често забавят процеса на работа, защото служителите невинаги получават съдействие от туроператорските фирми навреме. В РПУ в Бургас това се дължи на факта, че не се заплаща на преводачите, които предоставят услугата.

В РПУ – Приморско, „ако задържаният или този, който повдига обвинение, е чужденец и идва без туроператорска фирма, възниква проблем с намирането на преводач. Преводачите, които се викат за провеждането на разпити в първите часове след задържането, са на договорни начала”. Полицейските служители споделят, че в повечето случаи на преводачите не им се заплаща за услугата, освен ако не се явяват на дела.

В РПУ – Царево, „ползват услугите на учител от местното училище, но услугата не му се заплаща”. Поради тази причина полицейските служители споделят, че рядко получават тази услуга.

В РПУ - Карнобат, на преводачите се плаща само ако има отпуснати средства при разпределението на парите за месеца в РПУ.

Липсата или забавянето при осигуряването на преводач за лица, които не разбират български език, води до нарушение на чл. 5 (2) от Европейската конвенция за защита на правата на човека и основните свободи: „**На всеки арестуван трябва незабавно да бъдат съобщени на разбираем за него език основанията за арестуването му и всички обвинения, които му се предявяват.**” В допълнение липсата на своевременно осигуряване на превод противоречи на изискването на чл. 63 (3) от ЗМВР, който гласи: „**Когато задържаното лице не владее български език, то незабавно се информира за основанията за задържането му на разбираем за него език.**” Нарушава се и чл. 15 от Инструкция № Из-2451/29.12.2006 г., съгласно който задържаното лице следва да се запознае с основанията за задържането му, предвидената в закона отговорност и правата, които има, на „**разбираем за него език с помощта на преводач или тълковник**”.

Проблемите с осигуряването на задържаните лица на достъп до преводач се дължат на липсата на ясен механизъм и подзаконова регламентация за това как става назначаването на преводач в случаите, когато задържаните не разбират български език, и как се извършва заплащането му.

Три месеца след стартирането на проекта от ръководството на ОДП във Варна и Бургас не са взети мерки за отстраняване на нарушенията в отговор на констатациите на наблюдателите.

5. Сигнали за злоупотреба със сила от страна на полицейски служител

От всички проведени наблюдения в периода юни-август 2007 г. са подадени два сигнала за злоупотреба със сила от страна на полицейски служители в РПУ на територията на София.

Б. С., който е бил задържан във 2-о РПУ (доклад от месец юли 2007 г.), твърди пред наблюдателите, че е бит от „*неуниформен мъж*”. След подаден сигнал от страна на наблюдателите СДП извърши проверка и предостави допълнителна информация по случая. Лицето е било прегледано от екип на спешна медицинска помощ. Установено е, че в случая се касае за абстинентен синдром вследствие на хероинова зависимост. Не са установени следи от злоупотреба със сила.

По време на посещение, осъществено през август 2007 г. във 2-о РПУ, доброволците са интервюирали задържан, чиито китки са били наранени от прекалено стегнатите белезници. От страна на СДП все още не е предоставена допълнителна информация по случая.

Злоупотребата със сила по време на задържането е в нарушение на член 3 от Европейската конвенция за защита на правата на човека и основните свободи, която поставя забрана на изтезанията – „*Никой не може да бъде подложен на изтезания или нечовешко или унижително отношение или наказание*”, както и на чл. 29 (1) от Конституцията на Република България – „*Никой не може да бъде подлаган на мъчение, на жестоко, безчовечно или унижаващо отношение, както и на насилствена асимилация*”. Неправомерната употреба на сила по време на задържането е в нарушение и на чл. 9 на Инструкция № Из-2451/29.12.2006 г., която гласи: „*Действията на полицейските органи изключват извършване, провокиране или толериране на какъвто и да било акт на изтезание, нечовешко или унижително отношение или наказание, както и прояви на дискриминация спрямо задържаните лица.*”

За отчетния период юни-август 2007 г. екипите от граждански наблюдатели **не са регистрирали нито един сигнал за злоупотреба със сила от страна на полицейски служител** в РПУ на територията на градовете Варна, Бургас, Плевен и Пловдив.

В повечето случаи **отношението на полицейските служители към задържаните лица се определя предимно като професионално и любезно**. 7 от интервюираните 13 задържани лица във Варна определят отношението като грубо, като

подчертават, че това зависи преди всичко от конкретния служител и различните полицаи се отнасят по различен начин.

В един от докладите на гражданските наблюдатели в Плевен са цитирани думите на задържано лице във 2-о РПУ: „За първи път съм задържан и съм изключително изненадан от доброто отношение на полицейските служители към мен. Непрекъснато ме питат от какво имам нужда, как се чувствам, обадиха се на близките ми, изключително добро отношение!”

Задържани лица в Пловдив, които и друг път са били в същото РПУ, споделят с доброволците, че сега отношението към тях е много по-добро отпреди.

В Бургас от проведените интервюта със задържаните лица доброволците констатираат, че отношението на полицейските служители към задържаните лица е професионално, любезно, в някои случаи даже „приятелско”.

IV. Организация и управление на помещенията

Инструкция № Из-2451/29.12.2006 г. детайлно урежда как трябва да бъдат устроени помещенията за настаняване на задържани лица в РПУ. Регламентирани са два вида помещения – помещения за задържане и обслужващи помещения. Обслужващите помещения са няколко вида – за водене на разпит, за свиждане и срещи с адвокат, санитарно-хигиенни помещения и такива за приемане на лица и обработка на документацията по задържане. В параграф 4 на преходните и заключителните разпоредби на Инструкцията се казва, че несъответствията с нормативните изисквания, с изключение на минималните санитарно-хигиенни стандарти, се отстраняват в срок до 1.01.2009 г.

Нормативните изисквания са в РПУ да има специално оборудвани помещения, където да се настаняват малолетни и непълнолетни задържани лица, достатъчен брой помещения, за да могат задържаните жени да бъдат настанявани отделно от мъжете, както и заразоболни, буйстващи, рецидивисти да бъдат настанявани отделно. За да отговаря едно РПУ на всички нормативни изисквания, трябва да има поне тринадесет помещения за настаняване на задържани лица – минимум 6 обслужващи помещения и 7 помещения за задържане.

Детайлно е регламентирано и устройството на обслужващите помещения, като едно от основните изисквания е в РПУ да има обособени помещения, които да се използват единствено и само за целите на разпита, срещите с адвокат и т. н.

Инструкцията поставя високи изисквания пред оборудването на помещенията за задържане, които трябва да имат достъп до естествена светлина, вентилация, място за почивка и да бъдат обезопасени. Изискванията спрямо обслужващите помещения са също детайлно регламентирани. Помещенията за разпит например трябва да бъдат звукоизолирани, да бъдат осигурени с основно и аварийно осветление и да нямат застрашителен вид. Столовете, масите и други предмети в тях са неподвижно закрепени за пода и/или стените и е осигурена апаратура за аудио- и видеозапис на водения разпит.

От всички наблюдавани 41 РПУ на територията на ОДП – Варна и Бургас, и градовете София, Пловдив и Плевен само две РПУ, 6-о и 9-о РПУ в София, се доближават в най-голяма степен до изискванията на инструкцията за достатъчен брой налични помещения. Основен проблем представлява липсата на отделни помещения за разпит, липсата на помещения за свиждане и срещи с адвокат и недостатъчният брой помещения за настаняване на задържани лица. От страна на МВР се полагат целенасочени усилия за спазване на нормативните изисквания по отношение на непълнолетните и малолетните задържани. В рамките на проекта е установено, че на много места има обособени помещения за задържане на малолетни/непълнолетни и те като цяло са по-добре оборудвани и поддържани от останалите помещения за задържане.

1. Помещения за задържане

В резултат на проведените наблюдения гражданските наблюдатели с малки изключения констатираат лошо материално-битово състояние в наблюдаваните РПУ.

Много от помещенията за задържане не отговарят на нормативните изискванията, регламентиращи наличието на място за почивка – нар или легло в помещенията за задържане.

Така например във 2-о РПУ и в 5-о РПУ във Варна в две от помещенията за задържане вместо нар или легло за задържаня има пейка. В 1-о и 2-о РПУ в Плевен отново има само по едно помещение за задържане с една пейка. В 3-о РПУ в Пловдив килията е много тясна и има 2 фотьойла, които са долепени един до друг. При задържането на двама души няма място, където те биха могли да легнат. В 5-о РПУ в Пловдив има един пластмасов стол и един фотьойл. В 1-о РПУ в Бургас в помещението за задържане има „две пейки вместо легло или нар“.

Тези констатации са в нарушение на чл. 59 от Инструкция № Из-2451/29.12.2006г., който регламентира, че „в помещенията за задържане се осигурява място за почивка – нар или легло“. Това създава неудобство на задържаните лица по време на престоя им, особено когато те са задържани за целия период от 24 часа.

Констатациите на гражданските наблюдатели сочат, че проблем в помещенията за задържане представлява и **липсата на вентилация и достъп до естествена светлина**.

От извършените наблюдения гражданските наблюдатели констатираат, че в 1-о, 2-о и 4-о РПУ в Бургас и в РПУ - Приморско, Поморие, Айтос, Сунгурларе и Малко Търново, липсват вентилация и естествена светлина в помещенията за задържане.

В РПУ – Девня, и РПУ – Аксаково, на територията на ОДП – Варна, вентилацията на помещенията е незадоволителна, а в РПУ - Аксаково, изцяло липсва вентилация на помещението за задържане.

Във 2-о РПУ в Плевен липсват вентилация и естествена светлина в помещенията за задържане.

Осигурена е вентилация в помещенията за задържане в пет от посетените РПУ в Пловдив. В 6-о липсва такава в помещението за жени. Не във всички обаче има достъп до естествена светлина (2-о, 5-о и 6-о РПУ). Във 2-о РПУ има достъп до естествена светлина единствено в помещението за задържаните на лица от женски пол. В останалите РПУ в помещенията за задържане има прозорец с решетки от вътрешната страна.

Това е в нарушение на чл. 69 от Инструкция № Из-2451/29.12.2006 г., който гласи, че *„в помещенията за задържане се осигуряват с постоянна вентилация и достъп до естествена светлина“*.

На базата на констатациите на гражданските наблюдатели може да се заключи, че **помещенията за задържане на малолетни/непълнолетни** са в по-добро материално състояние и условия за пребиваване в сравнение с помещенията, предназначени за задържане на пълнолетни лица. Не във всяко РПУ обаче има налични такива помещения. Честа практика е непълнолетните лица, задържани на територията на РПУ, което няма специално обособена стая за тяхното задържане, да бъдат транспортирани до РПУ, което има. Констатирана е и практика за приспособяване на определени помещения в РПУ за задържане на малолетни/непълнолетни лица.

Във Варна с изключение на РПУ - Аксаково, във всички останали РПУ са налични отделни помещения за малолетни/непълнолетни, които са съобразени с нормативните изисквания. При задържане на малолетни/непълнолетни лица в РПУ - Аксаково, където липсва обособено помещение, малолетните/непълнолетните се транспортират и настаняват в помещенията на 3-о РПУ. В 4-о РПУ във Варна едно помещение за задържане е разделено на две, като едната от двете части е оборудвана за малолетни/непълнолетни лица.

В 1-о РПУ – Плевен, няма обособени помещения за малолетни/непълнолетни лица. Непълнолетните и малолетните се настаняват във 2-о РПУ, където помещението за малолетни/непълнолетни лица отговаря на изискванията на член 74 от Инструкция № Из-2451/29.12.2006 г. с изключение на това, че липсва алармен бутон.

От направените посещения на гражданските наблюдатели става ясно, че в Пловдив само в 1-о РПУ има обособено помещение за малолетни и непълнолетни лица. От деветте РПУ в София само в пет има обособени помещения за задържане на малолетни/непълнолетни лица.

В Бургас наблюдателите констатираха, че в почти всички РПУ има отделни помещения за малолетни/непълнолетни лица. Изключение правят РПУ - Малко Търново, където *„липсва обособена стая за малолетни/непълнолетни лица и няма назначен инспектор на Детска педагогическа стая (ДПС)“*; РПУ - Айтос, където *„помещението за малолетни/непълнолетни се използва от дознателите за работен кабинет“*; и РПУ - Поморие, където *„при настаняване на малолетно/непълнолетно лице в стаята инспектор ДПС се налага да я напусне заедно с офис апаратурата, която ползва“*.

Липсата на специално обособени и оборудвани помещения за малолетни/непълнолетни лица е в нарушение на член 74 от Инструкция № Из-2451/29.12.2006 г. за реда за действие на полицейските органи при задържане на лица в структурните звена на МВР, за оборудването на местата за настаняване на задържани лица и реда в тях, който регламентира, че *„Помещенията за задържане на малолетни и непълнолетни отговарят на следните условия – с приветлив и подходящ за възрастта вид; в помещенията има легла, окомплектувани с постелъчен инвентар (чаршафи,*

калъфки, одеяла, възглавници), маса, два стола, шкаф за лични вещи, сапун и кърпи; стъклата на прозорците им са обезопасени от вътрешната страна с метална мрежа, така че малолетните и непълнолетните да не могат да ги достигнат”.

Констатациите на гражданските наблюдатели сочат, че в повечето случаи помещенията за задържане на малолетни и непълнолетни лица **не са оборудвани със сигнални бутони**. Изключение правят помещенията в РПУ във Варна и 9 РПУ в София.

Това е в нарушение на чл. 74 от Инструкция № Из-2451/29.12.2006 г., която гласи следното: *„Помещенията за задържане на малолетни и непълнолетни отговарят на следните допълнителни условия: т. 4. в тях са монтирани сигнални бутони на достъпно за задържаните малолетни и непълнолетни място.”*

Липсата на такова специализирано оборудване може да попречи на бързата реакция при спешни медицински случаи, агресивно или самонараняващо се поведение на задържаните.

Повечето РПУ нямат **помещения за настаняване на задържани жени**. Те биват настанявани в коридора на РПУ. В ситуации, когато задържаните се настаняват в коридора, същите са под пряко наблюдение на полицейските служители. В отделни случаи проблемът с недостига на помещения за задържане се разрешава чрез транспортиране на лицето в друго РПУ, където има свободно помещение, в което да бъде задържано.

В 3-о, 5-о и 6-о РПУ в Пловдив няма помещения за настаняване на задържани лица от женски пол. Когато има такива случаи, задържани жени се настаняват отделно, в друга килия или в помещението за малолетни и непълнолетни на 1-о РПУ. Такава е практиката и във Варна и в София, където няма достатъчно помещения за настаняване на задържани жени.

В РПУ в Бургас няма достатъчен брой помещения, където да бъдат настанявани задържаните жени. В област Бургас в повечето РПУ има отделни помещения за жени, но те се използват и за други цели. В РПУ - Созопол и Несебър, помещението *„се използва и за настаняване на малолетни/непълнолетни лица”*, а в РПУ – Айтос, *„се използва от дознателите за кабинет”*.

В двете РПУ в Плевен няма отделни помещения, където да бъдат настанявани задържаните жени.

Тези констатации на гражданските наблюдатели са в нарушение на чл. 24 от Инструкция № Из-2451/29.12.2006 г., която гласи, че *„задържаните лица се настаняват в помещенията за задържане, както следва: 1. лица от различен пол в различни помещения”*.

В момента към 3-о РПУ в Пловдив се строи отделно крило. Полицейските служители твърдят, че след неговото изграждане условията и броят на помещенията за задържане ще отговарят на изискванията на инструкцията. Няма обратна връзка от останалите РПУ за това какви мерки ще да бъдат предприети за подобряване условията в помещенията за задържане.

При първите посещения в РПУ на територията на ОДП - Бургас, Варна и Пловдив, гражданските наблюдатели констатираха, че **хигиената в помещенията за задържане е занижена**.

Благодарение на констатациите по проекта помещенията са по-добре хигиенизирани в края на тримесечието в сравнение с наблюдаваното при старта на проекта през юни. В РПУ в София наблюдателите констатираха, че липсва работещ механизъм, чрез който помещенията за задържане и тоалетните в РПУ да се поддържат чисти. Това важи особено по време на почивните дни, когато помощният персонал не е на работа. В отговор на констатациите на наблюдателите по проекта от страна на СПД се подготвя нова схема на чистене на полицейските управления, чрез която се цели сериозното подобряване на хигиената.

При посещенията в 1-о и 2-о РПУ в Плевен и от проведените разговори със задържаните лица гражданските наблюдатели констатираха, че **одеялата**, с които разполагат задържаните, са лични, доставени от близките им. И в двете РПУ липсват одеяла, които да се раздават на задържаните, което е в нарушение на чл. 59 (3) от Инструкция № Из-2451/29.12.2006 г., която гласи: „*На задържаните лица за времето на почивка през тъмната част на денонощието се осигурява завивка.*” В РПУ в Бургас одеяла се предоставят след 19.00 часа.

2. Обслужващи помещения

От всички 41 РПУ на територията на ОДП – Варна и Бургас, и в градовете София, Пловдив и Плевен само в две РПУ, 6-о и 9-о РПУ в София, са налични всички изискуеми според инструкцията обслужващи помещения. Обикновено едно и също обслужващо помещение се използва за различни цели – свиждане и срещи с адвокат, разпити, прием и обработка на документация. Много често в РПУ, където има обособени обслужващи помещения, те не отговарят на нормативните изисквания за специално оборудване.

Ø Помещения за разпит

Съгласно направените констатации през тримесечието в РПУ на територията на ОДП – Варна и Плевен, **няма помещение, което да е предназначено единствено и само за водене на разпит**. В РПУ в София помещения за водене на разпит има единствено в 3-о, 6-о и 9-о РПУ, а на територията на ОДП - Бургас, само в РПУ - Несебър, в което има четири помещения за водене на разпит. В Пловдив единствено в 1-о РПУ има помещение за разпит, което отговаря на нормативните изисквания за специално оборудване, но се ползва и за свиждане.

Масово вместо специално обособени помещения за разпит се използват кабинетите на дознателите.

В някои РПУ помещенията за разпит имат и други предназначения. Например в една и съща стая се осъществяват разпити и свиждания и срещи с адвокат, а в някои от РПУ същото помещение се използва и за приемане на лица и обработка на документация. В РПУ – Провадия, на територията на ОДП – Варна, разпитите се провеждат в заседателна зала.

При извършване на някои от посещенията на територията на ОДП – Варна, гражданските наблюдатели са отбелязали, че в помещението, определено за разпит, се намират предмети, с които лицата могат да се наранят – кабели, туба с бензин, луминесцентни тръби. Това е нарушение на чл. 76 (1), т. 5 от Инструкция № Из-2451/29.12.2006 г., според който в помещенията за разпит *“няма подозрителни предмети, като дървени палки, дръжки от метли, бухалки, метални прътове, парчета от плътен електрически кабел, имитация на огнестрелни оръжия или ножове и други предмети, които могат да бъдат използвани с цел насилие или да създадат впечатление за заплаха спрямо задържаните лица”*.

Предвид факта, че помещенията не са специално пригодени за разпит, те не отговарят на нормативните изисквания и по-конкретно на чл. 76 (1) от Инструкция № Из-2451/29.12.2006 г. Столът и масата на разпитвания не са неподвижно закрепени. Оборудването на помещенията не позволява на участниците в процеса на разпит да са седнали на столове от един и същ тип и стандарт, както е изискано в инструкцията. Не е налична звукоизолация и необходимата апаратура за осъществяване на пълен електронен аудио- и видеозапис на водения разпит.

Липсата на специализирани помещения за водене на разпит поставя под съмнение спазването на човешките права по време на полицейското задържане. В РПУ, където няма обособени помещения за водене на разпит, началникът на РПУ трябва да определи със заповед помещения, които да се използват само за тази цел. Въпреки това констатациите на гражданските наблюдатели сочат, че за тази цел се използват произволно избрани помещения на служители в РПУ, които не само че не отговарят на високите нормативни изисквания за специализирана техника, но и много често се използват като складове за веществени доказателства, някои от които имат заплашителен характер.

Липсата на специално обособени помещения за разпит поставя пречки и пред ефективното осъществяване на метода на гражданско наблюдение. Доброволците нямат право да присъстват по време на разпит, но могат да интервюират задържаното лице след приключването му. Използването на произволно подбрани помещения за разпит възпрепятства осъществяването на тази функция на гражданския наблюдател и води до липсата на всякаква отчетност по отношение на това къде се намира и как се третира дадено задържано лице към момента на посещението.

След направените препоръки в месечните доклади за юни, юли и август ръководството на ОДП – Пловдив, уведомява екипа на проекта, че няма планирани средства в бюджета за 2007 година за обособяването на тези помещения, но те ще бъдат изградени до януари 2009 г. Това е и срокът, който инструкцията поставя като краен за отстраняване на несъответствията между нормативните изисквания и обективната действителност. По план на ОДП – Пловдив, в допълнителното крило на 3-о РПУ, което предстои да бъде изградено, ще бъдат обособени помещения за свиждане и срещи с адвокат и за разпит.

В отговор на месечния доклад по проекта във Варна от помещенията за разпит в съответните РПУ са отстранени предметите, които потенциално могат да бъдат използвани с цел насилие или да създадат впечатление за заплаха спрямо задържаните лица.

Ø Помещения за свиждане и срещи с адвокат

В РПУ на територията на Варна, Бургас и Плевен няма обособени помещения за свиждане и срещи с адвокат. В София от деветте РПУ специални помещения за свиждане и срещи с адвокат са налични само в 6-о и 9-о РПУ. В 1-о и 4-о РПУ в Пловдив има обособени помещения за свиждане и срещи с адвокат, но те не отговарят на нормативните изисквания. В помещението на 4-о РПУ има един чин и 3 стола. В 1-о РПУ има оборудвано помещение за срещи с адвокат, но то се използва и за разпити и свиждане, което е в нарушение на изискванията според Инструкция № Из-2451/29.12.2006 г.. Констатирани са случаи, в които свижданията се провеждат в самото фоайе на РПУ, откъдето минават всички полицейски служители и външни лица (например във 2-о РПУ в Пловдив). В останалите РПУ, в които няма такива помещения, практиката е да се провеждат в някои от свободните кабинети на дознателите или оперативните работници, както и в стаите за инструктаж или така наречените „клубове”.

В края на третия месец от реализирането на проекта в 5-о РПУ във Варна е обособено помещение за свиждане и срещи с адвокат.

Липсата на специално обособени помещения за свиждане и срещи с адвокат води до нарушаване на чл. 30 (5) от Конституцията на Република България, който гласи: *„Всеки има право да се среща насаме с лицето, което го защитава. Тайната на техните съобщения е неприкосновена.”* Нарушава се и чл. 33 (3) от Закона за адвокатурата, съгласно който *”Разговорите между адвокат и негов клиент не могат да се подслушват и записват. Евантуално направените записи не могат да се използват като доказателствени средства и подлежат на незабавно унищожаване”*. Констатациите на гражданските наблюдатели са в несъответствие и с чл. 77 от Инструкция № Из-2451/29.12.2006 г., съгласно който *„Помещенията за свиждане и среща с адвокат се звукоизолират и осигуряват с гарантирано основно и аварийно осветление, като същевременно отговарят на следните условия: 1. столовете, масите и други предмети в тях са неподвижно закрепени за пода и/или стените и 2. осигуряват конфиденциалност на разговора”*.

Липсата на специални помещения за свиждане и срещи с адвокат допринася за неефективността на механизма за предоставяне на правна помощ, като излага на риск конфиденциалността между адвокат и задържан и поставя въпроси пред ефективността на защитата по време на 24-часовото задържане.

Ø Помещения за приемане на лица и обработка на документацията по задържане

От всички посетени РПУ на територията на ОДП – Варна и Бургас, София, Пловдив и Плевен обособени помещения за приемане на лица и обработка на документацията по задържане има само в 5-о, 6-о и 9-о РПУ в София и в 1-о РПУ в Бургас.

Приемът и обработката на документацията се осъществяват в помещения, които имат и други предназначения. В отделни случаи коридорът се използва за приемане на лица и обработка на документацията по задържане, например в РПУ - Провадия. В Пловдив практиката е да се ползват стаите на дежурните или фойето на първия етаж.

Липсата на обособено помещение за тази цел е в нарушение на чл. 79 (3) от Инструкция № Из-2451/29.12.2006 г.: „...помещенията за приемане на лица и обработка на документацията по задържане, както и в местата за настаняване на задържани лица като цял, о не се допуска наличието на метални тръби (релси) за закопчаване с белезници. В тях се монтират неподвижно закрепени за пода места за сядане (пейки) с възможност за закопчаване с белезници към тях”. В допълнение не са изпълнени изискванията на чл. 79 (4) за оборудване на работното място с необходимата техника и документация за обработката и задържането на лица.

Ø Санитарно-хигиенни помещения

Във всички РПУ се използва една и съща тоалетна от служители и задържани лица. В РПУ в Плевен и Бургас материално-битовото състояние на тези помещения е окаяно, с олющена мазилка и замърсени стени и тавани. В София в повечето РПУ тоалетните са основно ремонтирани, което е положително развитие по една от отбелязаните проблемни сфери през първата фаза на проекта през 2006 г.

Масово в помещенията за задържане и тоалетните в РПУ не се поддържа необходимата хигиена. Това важи особено по време на почивните дни, когато помощният персонал не е на работа. Често в докладите се отбелязва липсата на консумативи като сапун, тоалетна хартия, почистващи препарати.

Регистрирана е тенденция за подобряване на хигиената в РПУ в сравнение с началото на проекта. В Пловдив в отговор на констатациите на наблюдателите, отразени в доклада за месец август, сред полицейските служители е създадена организация за поддържане на хигиената всеки ден, без оглед на почивните дни на санитарката в съответното РПУ. От страна на СДП се подготвя нова схема на чистене на полицейските управления, чрез която се цели сериозното подобряване на хигиената в полицейските управления. В РПУ във Варна там, където е отбелязано, че хигиенните условия в санитарните помещения са лоши, през следващия месец се констатира, че тоалетните са почистени. Отстранен е проблемът с осветлението, като са поставени ел. крушки, а в някои от случаите са поставени ароматизатори.

Ø Оборудване

В Бургас и Варна от проведени интервюта с полицейски служители от РПУ става ясно, че навсякъде има поставен **лимит на телефонните изходящи обаждания**, което затруднява работата им. В РПУ във Варна съществува практика задържаните лица да използват мобилните телефони на полицаите. Често уведомяването на близки и роднини на задържаните става именно чрез ползване на лични телефони на служителите.

В 1-о и 2-о РПУ в Плевен, както и в повечето РПУ в София поставените **видеокамери предават информация в реално време, но не записват**. Според полицейските служители в Плевен липсват средства за правене на постоянен видеозапис. В РПУ в София често са регистрирани случаи, когато дори и съществуващи камери не работят по технически причини. В шестте РПУ на територията на Пловдив във всяко от посетените помещения за задържане е монтирано видеонаблюдение.

По време на видеонаблюдението в 1-о и 2-о РПУ в Пловдив се прави запис, който се съхранява 1 месец върху видеокасата.

В екипните си доклади доброволците констатираха, че само в 1-о, 4-о и 5-о РПУ в Бургас и в РПУ – Руен, и РПУ – Несебър, в област Бургас има поставено видеонаблюдение.

Гражданските наблюдатели констатираха, че когато няма осигурено видеонаблюдение, дежурен полицейски служител стои в близост до местата за задържане и е в непрекъснат визуален контакт със задържаните лица, което отговаря на изискванията на чл. 38 (2) от Инструкция № Из-2451 /29.12.2006 г. – „*Лицата, настанени в помещенията за задържане, се наблюдават постоянно – непосредствено или чрез видеонаблюдение, за което предварително се информират, съгласно правилника за вътрешния ред в помещенията за задържане*”.

Записващите и предаващите в реално време камери дават възможност на полицаите да следят случващото се на територията на управлението и са основен начин за гарантиране на реда и сигурността във всяко едно модерно районно полицейско управление.

Ø Условия на работа за полицаите

Гражданските наблюдатели във всичките пет града, където се осъществява проектът, констатираха, че полицаите работят в изключително лоши материално-битови условия. В проведените интервюта с полицейските служители често се повдига въпросът за установените лимити за гориво на патрулните коли, за морално остарялата офис техника, както и за липсата на съответен на нуждите сграден фонд. Не е изключение управленията да се помещават в трафопостове, студентски общежития и други непригодени сгради. Лошите материално-битови условия, в които полицейските служители са принудени да работят, се отразяват негативно върху качеството на тяхната работа.

Освен липсата на достатъчно стаи за работа на полицаите трябва да се отбележи и фактът, че липсват и основни средства за извършване на тяхната дейност – в края на тримесечията изпитват трудности поради недостиг на бензин за патрулните автомобили, липсват достатъчно радиостанции. Колите и радиостанциите са морално остарели. Броят на компютрите, с които разполагат полицейските служители, не е достатъчен. Не достигат консумативи. Няма средства и за издаването на нови образци на регистри.

Сериозен проблем в 1-о РПУ в София представлява липсата на стационарни телефони. Полицейските служители са поставени в ситуация, в която рутинни дейности, свързани с непосредствената им работа, са силно ограничени. Въпреки че този факт се подчертава във всички месечни доклади, проблемът все още не е разрешен. Независимо че Столична дирекция „Полиция“ предостави информация за причините, поради които няма телефони в 1-о РПУ, този проблем все още не е решен.

Проблемите, свързани с организацията и управлението на помещенията в районните управления, са много сериозни. В някои случаи въпросът не е само материално-битов, но се касае и за лошо управление на съществуващата база. Въпреки ограниченото пространство, чрез оптимизация на наличните помещения, може да се постигне подобряване на условията за труд на полицаите и на условията за задържане.

В повечето РПУ се извършват ремонти, които обаче са по-скоро козметични и не решават проблемите, свързани с недостига на помещения.

V. Поддържане на документи и регистри

Доброволците имат достъп до регистрите и документите по задържане, които се водят във всяко едно от районните полицейски управления на територията на ОДП - Варна и Бургас, в София, Пловдив и Плевен и имат отношение към целите на проект „Гражданско наблюдение в полицията“. По време на прегледа наблюдателите следят доколко дадената книга и документ се водят коректно и точно, има ли разминаване между заповедите за задържане и Книгата за задържани лица, има ли попълнена декларация за запознаване с правата в задържано лице, налични ли са всички изискуеми според инструкцията книги.

В РПУ на територията на Плевен и ОДП - Варна, **не са констатирани несъответствия и пропуски при попълване на документацията по задържане.** Необходимите данни са надлежно попълнени.

Един от проблемите, констатиран по отношение на документацията, водена в РПУ на територията на София и Пловдив, е, че съществува **масова практика на коригиране на вече вписана в регистрите информация.** Полицаите извършват тези корекции, без да се упомене кой и защо ги прави. Честите поправки предизвикват съмнения за нарушения, свързани не само със срока на задържане, но и с всички данни, които се вписват. Въпреки че се отбелязва във всеки месечен доклад и е сигнализирано с регулярни писма до директора на СДП, досега съществена положителна промяна не е отбелязана.

В Книгите за задържане и Книгите за извеждане на задържаните лица в РПУ в Пловдив и Бургас не се вписват надлежно часовете на задържане или извеждане на арестуваните, кой полицейски служител е пуснал лицето, на кого е било предадено.

Това е нарушение на Инструкция № Из-2451/29.12.2006 г., според която в Книгата за извеждане на задържани лица извън местата за задържане е необходимо да

се попълва информация по отношение на: дата и час на извеждане на лицето, трите му имена, кой полицейски служител го е извел и с каква цел, дата и час на връщане на задържаното лице, както и полицейският служител, който го приема. В Книгата за задържани лица трябва да се отбелязват номерът на постановлението за задържане, кой го е издал, както и началният и крайният час на задържането.

Тези пропуски в документацията поставят под съмнение къде е било лицето по време на извеждането, колко време и какво се е случвало с него. Точното вписване на тази информация спомага за поддържане на отчетност по отношение на престоя на задържаното лице в съответното РПУ. Чрез Книгата за задържани лица може да се проследи целият процес на задържане и работа със задържания, в какво здравословно състояние е бил задържан и освободен, кой работи с него, на какво основание е задържан, кога и кой го е освободил. Нерегулярното попълване на съответните графи с информация поставя под въпрос правомерното задържане на лицата.

Често в РПУ в Бургас и Пловдив се констатират пропуски при попълването на **заповеди за задържане**, касаещи липсата на дата и час на задържането. Наблюдава се несъответствие с часа на задържане, посочен в Книгата за задържани лица. Много често основанията за задържане се изписват не с думи, а само с номера на съответния текст от Закона за МВР.

Всичко това е в нарушение на чл. 63 (2) от Правилника прилагане на Закона за МВР, който регламентира: *„В заповедта по ал. 1 се посочват името, длъжността и местоработата на служителя, издал заповедта, основанието за задържането, данни, идентифициращи задържаното лице, датата и часът на задържането, ограничаването на правата на лицето по чл. 64 ЗМВР.“*

При провеждането на първите посещения в РПУ в Бургас и област Бургас наблюдателите констатират, че **регистрите по задържането не се водят регулярно**. В 5-о РПУ в Бургас не са попълнени Книга за извършени медицински прегледи, Книга за инспекции, Книга за извеждане на задържаните лица извън местата за задържане, Книга за иззети, получени и разходвани суми от/за задържаните лица и Книга за проведените свиждания и получените вещи и хранителни продукти, въпреки че са заведени от 2004 г. В РПУ - Малко Търново, не се попълва Книга за проведените свиждания и получените вещи и хранителни продукти. В РПУ – Приморско, воденето на Книга за извеждане на задържаните лица извън местата за задържане не се извършва редовно. В РПУ - Руен, липсва Книга за инспекции.

Тези констатации са в нарушение на Инструкция № Из-2451/29.12.2006 г., която регламентира регистрите по задържане, които трябва да се водят в РПУ.

В началото на проекта гражданските наблюдатели са отбелязали в екипните си доклади, че в РПУ - Приморско и Созопол, са установили, че **„липсва декларация на задържаното лице“**; в 5-о РПУ – Бургас, **„липсва подпис на задържания, че е запознат с правата си по чл. 63 и чл .64 от ЗМВР“**.

Това е в нарушение на чл.63 (3) от Правилника прилагане на Закона за МВР, в който се казва, че **„задържаното лице попълва декларация, че е запознато с правата си, както и за намерението си да упражни или да не упражни правата си по ал. 2, т. 5, буква ”б”– ”е”**. Също така се нарушава чл. 14, ал. 1 (2) от Инструкция № Из-2451/

29.12.2006 г., която гласи, че „задържаното лице попълва декларация в два екземпляра, че е запознато с правата си по ал. 1 (Приложение №1), като първият екземпляр се връчва на задържаното лице, а вторият се прилага към заповедта за задържане. Отказ на задържаното лице да попълни декларация се удостоверява с подпис на един свидетел”.

В отговор на направените констатации относно попълването на документацията по задържането се наблюдава положителна промяна. Регистрите по задържане в РПУ се водят регулярно още месец след стартиране на проекта. Регистрирани са все по-малко несъответствия и пропуски по документацията за задържане. В резултат на взетите мерки от страна на полицията в края на тримесечието наблюдателите отбелязват в докладите си, че с изключение на практиката за коригиране на вече вписана информация, без да се отбелязва кой и защо я прави, документите и регистрите по задържането се водят коректно.

VI. Препоръки

Достъп до правна помощ

- Ø Подобряване на координацията между адвокатските колегии и структурните звена на полицията.
- Ø Да се регистрират в Книгата за проведените свиждания и получените вещи и хранителни продукти посещенията на адвокатите, час на назначаване, час на посещението в РПУ и това дали са договорни или дежурни адвокати.
- Ø Правото на безплатна правна помощ да бъде подробно разяснявано на задържаните лица устно.
- Ø Да бъде променен текстът на точка 2 от декларацията (Приложение №1 към чл. 14, ал. 2) и да се замени със следния: „Желая/не желая безплатна защита от дежурен адвокат по реда на Закона за правната помощ.”
- Ø Инструкция № Из-2451/29.12.2006 г. да се приведе в съответствие със Закона за правната помощ и да се уеднакви процедурата за предоставяне на правна помощ.

Достъп до медицинска помощ

- Ø При предоставянето на спешна помощ да се осигури по-сериозен контрол по отношение на изпълнение на задълженията на съответните служебни лица.
- Ø При предоставянето на неотложна помощ или нужда от постоянна медицинска грижа да се въведе промяна в нормативната база, както и да се сключат договори с РЗОК, респективно общопрактикуващите лекари, в близост до РПУ.
- Ø Да се реорганизируют помещенията за задържане съобразно нормативните изисквания, имащи за цел:
 - предпазване от заразни паразитни и инфекциозни заболявания и
 - осигуряване на безопасност по отношение на риска от агресия и автоагресия при психотични лица.
- Ø Да се осигурят обучение и съответни материални средства за работа със заразболни и наркозависими задържани. Това обучение може да се осъществи по линия на партньорство с външни медицински институции или с ресурсите на МВР болница.

Осигуряване на храна на задържаните лица

- Ø Да се въведе механизъм за осигуряване на храна на задържаните лица в РПУ в Плевен и Бургас според изискванията на чл. 43 от Инструкция № Из-2451/29.12.2006 г.
- Ø Да се увеличи бюджетът за храна на задържаните лица.

Осигуряване на преводач на задържаните чуждестранни лица

- Ø Да се въведе подзаконова регламентация за предоставяне на преводач на задържаните чуждестранни лица.
- Ø Да се предвиди в РПУ перо от бюджета за преводачески услуги.
- Ø Да се изработят списъци с преводачи по различни езици, които да бъдат на разположение на служителите от РПУ в курортните зони.

Сигнали за злоупотреба със сила от страна на полицейски служител

- Ø Да се прекрати практиката разпитите да се извършват в кабинетите на оперативните работници и дознателите.
- Ø Да се спазват стриктно изискванията на инструкцията по отношение на организацията на помещенията за разпит.
- Ø Да се въведе видео- и аудиозапис на разпитите.
- Ø Да се модернизира системата за прием на жалби от граждани.
- Ø Да се осигури по-голяма прозрачност на системата за разследване на нарушения от страна на полицейски служители.

Организация и управление на помещенията

- Ø Да се подобри контролът върху управлението и изразходването на бюджетите на районните полицейски управления.
- Ø Да се изработи цялостна програма за решаване на проблема с недостига на помещения.
- Ø Да се изработи механизъм за контрол над качеството на провежданите ремонти и в каква степен отговарят на функционалните нужди на РПУ.
- Ø Докато бъде решен проблемът с обособяването на обслужващите помещения, тези, които се използват в момента, да бъдат максимално обезопасени, като не се допуска в тях да се оставят предмети, които биха могли да представляват заплаха за сигурността.
- Ø Да се поддържа необходимото ниво на хигиена в РПУ.
- Ø Да се премахне ограничението на изходящите телефонни обаждания в РПУ по отношение на осигуряването на правна и медицинска помощ, осигуряване на преводач и уведомяване на близки на задържаното лице.
- Ø В бюджета на РПУ да се увеличи перото за технически пособия, канцеларски материали, консумативи и препарати за хигиенизиране.
- Ø Да се подновят офис техниката и мебелите в полицейските управления.

Поддържане на документи и регистри

- Ø Да се намалят и опростят множеството регистри по задържане.
- Ø Да се въведат информационни технологии и автоматизация в РПУ, за да се подпомогне воденето на документооборота.
- Ø Да се прекрати практиката на коригиране на вече вписана информация в регистрите по задържане. Ако поправки се налагат, да се отбелязва кой и защо ги извършва.

VII. Добри практики

- Ø Въвеждане на азбучник на задържаните лица, който улеснява работата на служителите и се използва като помощно средство към Книгата на задържаните лица в РПУ в София, Варна и Бургас.
- Ø При закупуване на храна, кафе и др. на задържаното лице в Книгата за изетите, получените и разходваните суми от/за задържаните лица се прилагат касови бележки в 4-о РПУ и 5-о РПУ в Пловдив и в 4-о, 5-о, 6-о и 9-о РПУ в София.
- Ø Поставяне на видно място в 3-о, 5-о, 6-о, 7-о и 9-о РПУ в София и в 3-о РПУ в Пловдив на попълнени образци на документите, които се използват най-често от гражданите, и на списъци с правата и задълженията на задържаните лица. Най-често те се поставят или в приемните за граждани, или пред помещенията за задържане.
- Ø По време на видеонаблюдението във 2-о и 1-о РПУ в Пловдив се прави запис, който се съхранява 1 месец върху видеокасета.
- Ø В РПУ във Варна и в 9 РПУ в София помещенията за задържане на малолетни и непълнолетни са оборудвани със сигнални бутони.
- Ø В Бургас **посещенията на адвокат се регистрират в Книгата** за проведените свиждания и получените вещи и хранителни продукти.

ПРИЛОЖЕНИЕ 1

Показатели/Регистрирана промяна	НЯМА ПРОМЯНА	ЧАСТИЧНО ПОДОБРЕНИЕ	ПОДОБРЕНИЕ	В ПРОЦЕС НА ПРОМЯНА
1. ОТДЕЛНИ ПОМЕЩЕНИЯ ЗА МАЛОЛЕТНИ/ НЕПЪЛНОЛЕТНИ/ ЖЕНИ/МЪЖЕ/ ЗАРАЗНОБОЛНИ				
2. ОБОСОБЕНИ ОБСЛУЖВАЩИ ПОМЕЩЕНИЯ				
3. ОБОРУДВАНЕ НА МЕСТАТА ЗА ЗАДЪРЖАНЕ				
4. МАТЕРИАЛНО-БИТОВО СЪСТОЯНИЕ НА МЕСТАТА ЗА ЗАДЪРЖАНЕ				
5. УСЛОВИЯ НА РАБОТА НА ПОЛИЦИАИТЕ				
6. ХИГИЕНА				
7. ИНФОРМИРАНОСТ НА ЗАДЪРЖАНИТЕ ЗА ПРАВАТА ИМ				
8. ДОСТЪП ДО ПРАВНА ПОМОЩ				
9. ОСИГУРЯВАНЕ НА МЕДИЦИНСКА ПОМОЩ				
10. ОСИГУРЯВАНЕ НА ПРЕВОДАЧ				
11. ОСИГУРЯВАНЕ НА ХРАНА НА ЗАДЪРЖАНИТЕ				
12. ВОДЕНЕ НА ДОКУМЕНТАЦИЯТА ПО ЗАДЪРЖАНЕ				
13. ОТНОШЕНИЕ НА ПОЛИЦЕЙСКИТЕ СЛУЖИТЕЛИ КЪМ ЗАДЪРЖАНИТЕ ЛИЦА				
14. СИГНАЛИ ЗА ЗЛОУПОТРЕБА СЪС СИЛА				

ПРИЛОЖЕНИЕ 2: Статистика за осъществените наблюдения в периода юни-август 2007 г.

	Брой РПУ, обект на посещение	Общ брой посещения	Посещения между 7-19 часа	Посещения между 19-7 часа	Посещения през работните дни	Посещения през почивните дни	Интервюирани задържаеми лица
Варна	8	59	42	17	50	9	21
Бургас	16	103 ⁴	95	8	88	15	20
София	9	48	29	19	29	19	45
Пловдив	6	50	30	20	42	8	17
Плевен	2	31	27	4	25	6	13
Общо	41	291	223	68	234	57	116

⁴ От общия брой посещения на територията на ОДП – Бургас, 70 са осъществени в РПУ в Бургас и 33 в РПУ в област Бургас.